

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS B R E D A

4,0

KILOMETERS

70

MINUTEN

27

LOCATIES

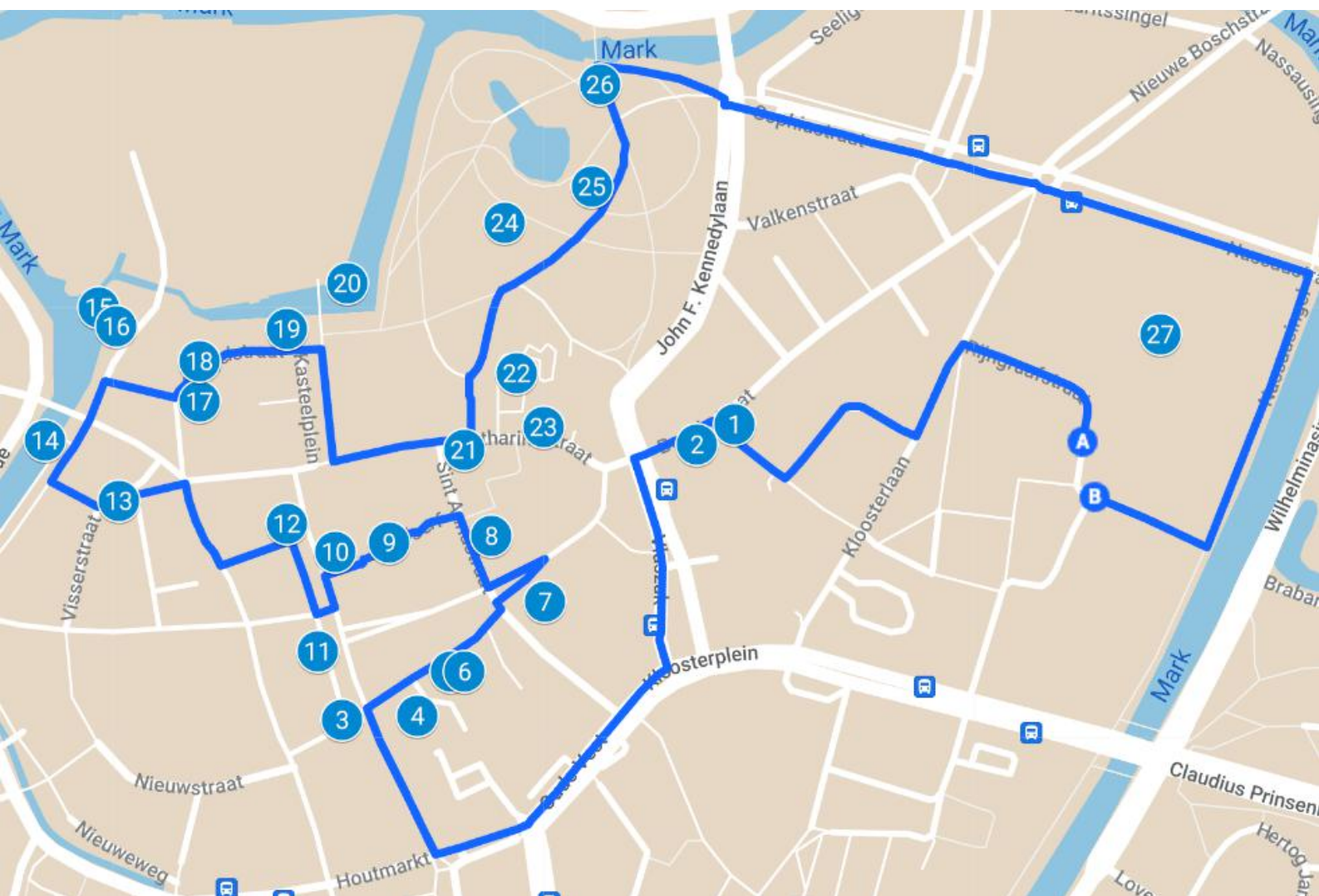
- 1 De Beyerd | Boschstraat 26
- 2 Stedelijk Museum | Boschstraat 22
- 3 Beeldje Sint Juttemis | Ridderstraat
- 4 St Antoniuskathedraal | St Jansstraat 8
- 5 Huis Hersbeeck | St Jansstraat 16
- 6 Huis Ocrum | St Jansstraat 18
- 7 Willem Merkxtuin
- 8 Bisschoppelijk paleis | Veemarktstraat
- 9 Turfschipper | Stadserf
- 10 Stadhuis | Grote Markt 38
- 11 Het Witte Lam (vleeshal) | Grote Markt 19
- 12 Grote Kerk | Kerkplein 2
- 13 Havermarkt
- 14 Haven

- 15 Spanjaardsgat | Valkenberg
- 16 Duiventoren | Valkenberg
- 17 Synagoge | Cingelstraat 2
- 18 Huis van Brecht | Kasteelplein 10
- 19 Kasteel van Breda | Kasteelplein 10
- 20 Koningin Wilhelminapaviljoen | Kasteelplein
- 21 Catharinastraat 20
- 22 Begijnhof
- 23 Waalse kerk | Catharinastraat 83
- 24 Stadspark Valkenberg
- 25 Beeld de Vlucht/de Trek
- 26 Nassau-Baroniemonument | Delpratsingel 1
- 27 Futurodome | Nassausingel 26

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS BREDA

STADSWANDELING

Deze route start bij de Rijngraafstraat. Loop deze uit en sla linksaf naar de Kloosterlaan. Ga rechts naar de Poort van Schoenmakers en ga aan het eind rechts naar de Pasbaan. Op de hoek met de Boschstraat vind je Brouwerij de Beyerd.

Brouwerij De Beyerd werd opgericht in 2004. De officiële opening vond plaats op 9 juni 2004 met de lancering van Drie Hoefijzers Klassiek. Dit bier werd oorspronkelijk gebrouwen in de gelijknamige Bredase brouwerij. Het recept werd overgenomen door de oprichters van brouwerij de Beyerd: Piet de Jongh en zijn zonen Mikel en Orson.

1

Sla linksaf naar de Boschstraat en loop langs het Stedelijk Museum Breda.

In het Stedelijk Museum Breda kun je de kunst en geschiedenis van Breda en omgeving ontdekken. Naast een overzicht van zijn rijke collectie toont het museum wisselende tentoonstellingen. Het museum werd in het voorjaar van 2017. Projectruimte NEXT is bestemd voor samenwerking met partners uit de stad. De verrassende veelzijdigheid maakt het museum aantrekkelijk voor een breed en landelijk publiek.

2

Ga linksaf naar Vlaszak en ga aan het eind rechts naar het Kloosterplein. Loop verder over Oude Vest en ga rechts bij de Halstraat. Aan de linkerkant vind je in de Ridderstraat het beeldje van Sint Juttemis. In de Halstraat loop je langs de Sint Antoniuskathedraal, Huis Hersbeeck en Huis Ocrum.

3

Sint Juttemis

Begin 1900 werd carnaval verboden door de Katholieke Kerk. Wanneer Bredanaars aan de Kerk vroegen wanneer hun geliefde feest weer terug zou keren, kregen ze altijd hetzelfde antwoord: "Met Sint Juttemis." De Heilige Sint Jutte bestaat niet, en daarom is er dus ook geen feestdag of een mis met deze naam. Vroeger werd namelijk altijd op de naamdag van een Heilige een mis gehouden, vandaar ook de naam Sint Juttemis. Gelukkig werd in 1936 het carnavalsfeest weer ingevoerd. Ter ere van het 55-jarige bestaan van het Bredase carnaval werd in 1991 het beeldje van Sinte – met een 'e', want het is vrouw – Juttemis aan de inwoners van Breda geschonken. Het staat iets links van de route in de Ridderstraat.

STADSWANDELING

De St Antonius Kathedraal was in 1836 de eerste katholieke kerk die, na de schuikerkenperiode, officieel gebouwd mocht worden. Het was ook de eerste bisschopskerk van het nieuwe bisdom Breda. De zetel van de bisschop van Breda keerde in 2001, na een afwezigheid van 32 jaar, terug naar de Antoniuskerk. Die kreeg opnieuw de status van kathedraal.

4

5

In de St Janstraat staan twee voorname hofhuizen, waarvan op nummer 16 huis Hersbeeck. Hier is nu een horecagelegenheid in gevestigd. De afgevaardigden van de Raad van State gebruikten het Huis Hersbeeck wanneer zij in de stad op dienstreis waren. Ook koning Lodewijk Napoleon logeerde er.

Op nummer 18 in de St Janstraat staat Huis Ocrum. Hierin is Centrum voor de Kunsten Nieuwe Veste gevestigd. Dit huis werd, net als huis Hersbeeck, in 1667 gebruikt als verblijfplaats voor de Engelse gezanten, die deelnamen aan de Vredesonderhandelingen voor de Vrede van Breda. Van 1848 tot 1952 was huis Ocrum een rooms burgerweeshuis. Dat is nog te zien aan de kinderkopjes die aan de negentiende eeuwse voorgevel van het gebouw zijn aangebracht.

6

Loop de St Jansstraat uit en ga verder rechtsdoor door de Veemarktstraat. Hier vind je het Bisschoppelijk paleis van Breda. Ga vervolgens een stukje terug en sla de Sint Annastraat in. In deze straat kom je langs de Willem Merkxtuin.

STADSWANDELING

7

Bisschoppelijk paleis

Dit pand werd vroeg in de vijftiende eeuw als hofhuis gebouwd door Hendrik Montens. Hij liet het pand in gotische stijl herbouwen en verfraaien na de grote stadsbrand in 1534. In 1724 werd het pand verbouwd. In 1859 werd het pand aangekocht door het bisdom Breda als woonhuis voor de bisschop. Hierdoor kreeg het de titel "Bisschoppelijk Paleis". Het is het enige hofhuis in Breda dat nog steeds volledig als woonhuis gebruikt wordt. In het paleis staat nog het gotisch trappenhuis uit de zestiende eeuw. Ook is het paleis voorzien van een grote tuin.

In 1984 nam Ir. Willem Merx afscheid als burgemeester van Breda. Het was zijn wens om van het braakliggend terrein achter de patriciërshuizen aan de Catharinastraat een fraaie tuin te maken. Deze beeldentuin werd hem aangeboden door de Bredase bevolking als afscheidscadeau. De tuin is tussen 9.00 en 17.00 uur gratis toegankelijk.

Willem Merkxtuin

8

Ga de eerste links naar de Stadserf. Hier loopt je langs het beeldje van de Turfschipper. Aan het eind van het Stadserf ga je linksaf. Aan de rechterkant staat nog het Stadhuis van Breda.

9

Turfschipper

Dit beeldje verbeeldt Adriaan van Bergen, eigenaar van het bekende turfschip waarmee prins Maurits in 1590 Breda kon veroveren op de Spanjaarden tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Het schip, geladen met 75 soldaten onder een valse vloer, vertrok op 2 maart dat jaar vanaf een plaats buiten Breda. In de nacht van 3 op 4 maart verlieten de soldaten het schip en namen het Kasteel van Breda in. In 1904 werd in zijn woonplaats Leur een standbeeld voor de turfschipper onthuld. In 1925 werd het op de huidige plaats geplaatst.

STADSWANDELING

Het oude stadhuis staat op de Grote Markt in het centrum van Breda. Dit historische gebouw heeft een trap aan de voorkant. Het eerste stadhuis is gebouwd in de 13de eeuw toen Breda stadsrechten kreeg. In 1534 is het ingestort wegens brand. De façade werd in de 18de eeuw gebouwd. Vroeger waren dit vier huizen. Bij de verbouwing van 1766-1768 is er één gevel voorgezet waardoor het van buiten een geheel lijkt.

Loop de Grote Markt op en bewonder links op de Grote Markt "Het Witte Lam". Ga naar rechts en loop naar de Grote Kerk van Breda.

11

Het pand op Grote Markt nr. 19 heette 'Het Lam' of 'Het witte Lam'. Prins Filips Willem, zoon van Willem van Oranje, gaf in 1614 toestemming om hierin de Vleeshal onder te brengen. Alleen op deze plek mocht vlees worden verkocht. De mooie afbeelding van Sint Joris en de draak in de gevel verwijst naar het kruis- en voetbooggilde St. Joris dat hier vanaf de 17e eeuw gevestigd was.

De bouw van de Grote Kerk startte in 1410 en was in 1547 gereed. De 97 meter hoge toren was al in 1509 klaar. De bouw daarvan duurde veertig jaar. De Nassaus en vooral Hendrik III droegen veel bij aan de bouw van de kerk. Deze van oorsprong katholieke Onze Lieve Vrouwekerk ging na de beeldenstorm over in hervormde handen en wordt sindsdien Grote Kerk genoemd.

Loop voor de Grote Kerk langs en ga rechts naar de Torenstraat. Aan het eind van de Torenstraat sla je linksaf naar de Havermarkt.

STADSWANDELING

13

Havermarkt

De Havermarkt is hét uitgaanscentrum van Breda. Anders dan de naam doet vermoeden, werden granen niet hier maar op de Grote Markt verhandeld. Wel verkochten boeren uit de omtrek hier hun groenten, eieren en boter. In de zeventiende eeuw was hier ook een leermarkt. De oude benamingen van dit pleintje: Groenmarkt, Botermarkt en Korenmarkt vertellen eigenlijk meer over de vroegere functies.

Loop via de Havermarkt naar de Visserstraat. Ga op de Visserstraat direct rechtsaf naar de Potkanstraat. Ga aan het eind rechts en je staat in de Haven. Als je verder rechtdoor loopt, kijk je uit op het Spanjaardsgat en de Duiventoren.

In 1367 was hier al een vismarkt. Daar werd zeevis verhandeld want Breda had toen via de rivier de Mark een open verbinding met de zee. In dit deel van de haven waren tot in de zestiende eeuw veel bierbrouwerijen. De waterkwaliteit was slecht en bier drinken was een stuk gezonder. Begin zestiger jaren van de vorige eeuw werd de haven (met één stem meerderheid in de gemeenteraad) gedempt om plaats te maken voor de eerste ondergrondse parkeergarage van Nederland. Gelukkig werd in 2007 de historische haven in ere hersteld.

14

Haven

15

Spanjaardsgat

Het Spanjaardsgat is een waterpoort die ligt tussen de twee verdedigingstorens Granaattoren en de Duiventoren van het Kasteel van Breda. De waterpoort is normaliter alleen vanaf de buitenkant te zien, maar bij rondleidingen over het kasteelterrein ook vanaf de binnenkant.

STADSWANDELING

Aan de zijkant van het Spanjaardsgat staan twee verdedigingstorens, aangelegd door Graaf Hendrik III. De linker toren heet 'Granaattoren.' Omdat in de rechter toren postduiven werden gehouden voor Willem van Oranje, kreeg die de naam 'Duiventoren'. De torens doen nu dienst als kapellen en in de Duiventoren huist ook het voorlichtingscentrum van de Nederlandse Defensie Academie waarvan de KMA onderdeel is.

➤ Loop over de Haven en ga rechtdoor naar de Kraanstraat. Hou rechts aan om op de Kraanstraat te blijven. Ga aan het eind links naar de Cingelstraat. Je passeert hier de Synagoge rechts en Huis Brecht aan je linkerhand. Aan het eind van de Cingelstraat loop je langs het Koningin Wilhelminapaviljoen en zie je het Kasteel van Breda.

17

Op de Cingelstraat 2 vind je de voormalige synagoge, huis en school van de Joodse gemeenschap in Breda.

Het Huis van Brecht is één van de voornaamste en oudste hofhuizen van Breda. Het is gebouwd rond 1490. Het heeft als één van de weinige stenen gebouwen de grote stadsbrand van 1534 overleefd. Het is nu in gebruik als bibliotheek van de Koninklijke Militaire Academie.

STADSWANDELING

Het Koningin Wilhelmina Paviljoen is een rijksmonument en staat vlak voor het kasteel van Breda. Het behoort tot de Koninklijke Militaire Academie (KMA). Het gebouw stamt uit 1867 en was oorspronkelijk een HBS. In 1901 werd het onderdeel van de Koninklijke Militaire Academie. Vanaf die tijd heeft het gebouw tal van bestemmingen gehad, waaronder de bibliotheek van de KMA en een uitgeverij van militaire voorschriften.

19

20

Op deze plek stond al aan het eind van de twaalfde eeuw een burcht. Zo'n 200 jaar later werd het verbouwd tot een echt kasteel met torens en een gracht. Er is in de loop van de jaren veel aan het kasteel verbouwd, maar voor de grootste veranderingen zorgde Hendrik III van Nassau in de zestiende eeuw. Hij liet architect Tomasso Vincidor uit Italië overkomen, een leerling van de beroemde Rafael. Die verbouwde het kasteel tot het eerste renaissancepaleis van Noord Europa.

Ga rechtsaf op het Kasteelplein en ga linksaf de Catherinastraat in. Op nummer 20 passeer je een monumentaal pand. Loop iets door voor het Begijnhof en de Waalse kerk. Loop dan terug en ga het wandelpad op dat ongeveer tegenover nummer 20 ligt. Je loopt nu door Stadspark Valkenberg. In het stadspark staat het beeld "de Vlucht/de Trek".

Op Catharinastraat 20 staat een hofhuis waar afgevaardigden van de Staten van Holland, Zeeland en West-Friesland logeerden toen zij in 1667 aanwezig waren bij de onderhandelingen voor de Vrede van Breda, in het Kasteel van Breda. Toen de Vrede van Breda was gesloten, werd in de stad een groot feest gehouden en stonden voor dit huis fontein opgesteld, waar wijn uit spoot.

21

STADSWANDELING

De geschiedenis van het Begijnhof gaat ruim 750 jaar terug. Het hof lag tot 1531 dichterbij het Kasteel van Breda, maar Hendrik III van Nassau had die grond nodig voor de uitbreiding van zijn kasteel. Hij schonk de vrome vrouwen een stuk grond in het Valkenberg. Als tegenprestatie beloofde hij de begijnen dat het hof altijd de bescherming van de Nassaus zou houden. De laatste begijn overleed in 1990. Nog steeds wonen op het hof alleen ongetrouwde dames. Hoe de begijnen leefden en werkten, kun je zien in het Begijnhofmuseum op nummer 29. In de jaren '60 van de negentiende eeuw werd het Begijnhof uitgebreid met een tweede hofje. Dat vind je achteraan rechts.

22

23

De Waalse kerk stamt uit de 15e eeuw en ligt dichtbij het Begijnhof in het centrum. Het is een rijksmonument. De kerk werd in 1440 gesticht en een eeuw later geschonken aan de Begijnen. Voorheen was de naam de Wendelinskapel, een kapel gewijd aan de Heilige Wendelinus, die beschermde tegen de pest. In 1590 werd het katholieke Breda veroverd door Prins Maurits, wat grote veranderingen in de stad teweegbracht. De kapel werd de Begijnen afgenomen en werd ingericht als Waalse Kerk.

Park Valkenberg ligt op de doorgangsroute naar het Centraal Station Breda, achter het Kasteel van Breda. Vroeger was het park de tuin van het kasteel. Het park dankt zijn naam aan een valkenhuis van waaruit de kasteelbewoners en hun gasten op valkenjacht gingen. Het perkje met het beeld van Hercules, overigens een replica, herinnert aan de zeventiende eeuw, toen het park in Franse stijl was aangelegd. Toen stonden er maar liefst zeventien beelden.

24

25

De Vlucht (oorspronkelijk De Trek geheten) werd gemaakt door de Bredase kunstenaar Hein Koreman en onthuld in 1955. Het is een herinnering aan De vlucht uit Breda; de evacuatie van inwoners van de stad op 12 mei 1940 in verband met mogelijk oorlogsgeweld. Sinds 1999 heeft het zijn huidige locatie in het Valkenbergpark, waar het een rol kreeg bij de jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei.

STADSWANDELING

Loop het park uit bij het Nassau-Baroniemonument. Ga hier rechtsaf en loop via de Sophiastraat. Ga bij de rotonde rechtdoor en je loopt nu langs de vroegere koepelgevangenis. Ga aan het eind van de straat rechts en de eerste straat weer rechts. Je staat nu weer bij het startpunt van je wandeling.

Het Nassaumonument of Baroniemonument werd in 1906 feestelijk onthuld. Het herinnert aan de komst van de Duitse graaf Engelbrecht van Nassau naar Nederland. Hij legde door zijn huwelijk met Johanna de basis voor het huis Oranje Nassau, ons Nederlands Koningshuis. Op de drie reliëfs kun je zien hoe hij en zijn vrouw, de elfjarige Bredase Johanna van Polanen werden ingehuldigd als Heer en Vrouwe van Breda.

26

Nassau-Baroniemonument

27

Futuredome

FutureDome is het nieuwe concept in de koepelgevangenis in Breda. Deze werd tussen 1882 en 1886 gebouwd door Johan Frederik Metzelaar. Hij ontwierp eerder ook de vergelijkbare gevangenis in Arnhem. Het gebouw werd ontworpen volgens het panopticum-principe. Bewakers konden de gedetineerden vanuit het midden van het cirkelvormige complex doorlopend in de gaten houden.

Tot en met 2014 was de locatie een penitentiare inrichting. Daarna gebruikte het COA de locatie voor de tijdelijke huisvesting van asielzoekers. Eind 2016 werden zij overgeplaatst en sinds die tijd vinden kleine bedrijfjes/pioniers hun plek in het pand om samen te werken aan de toekomst van Breda.

